

EXPERTIZA MEDICALĂ A VITALITĂȚII

24.1. NOȚIUNI GENERALE

Creșterea nivelului asistenței medicale este un factor principal al Sistemului Național de Ocrotire a Sănătății. În legătură cu aceasta se impune perfecționarea continuă a procesului de diagnosticare, tratament și a măsurilor de reabilitare. În acest scop în cadrul unităților sanitare se creează consilii medicale consultative. Consiliul Medical Consultativ (CMC) constituie una dintre verigile esențiale în asigurarea realizării întregului complex de măsuri pentru atingerea și menținerea unui nivel înalt de asistență medicală populației.

În activitatea sa cotidiană, CMC are menirea să asigure exigența și creșterea continuă a profesionalismului cadrelor medicale, respectarea de către medic a normelor și principiilor morale și etice.

24.2. PRINCIPII DE BAZĂ ALE CMC

Consiliile medicale consultative există în cadrul diferitor unități sanitare (spitale, centre ale medicilor de familie, servicii consultative pentru femei, clinice Universității de Stat de Medicină și Farmacie și ale instituțiilor de cercetări științifice etc.). Din componența lor fac parte medicul-șef adjunct pentru problemele curative, un medic consultant și medicul curant.

Președintele CMC este membru permanent al consiliului, iar ceilalți doi medici se schimbă în funcție de afecțiunea de care suferă bolnavul examinat. În caz de necesitate consiliul medical trimite bolnavii la consultație și tratament în instituțiile curative specializate.

CMC poate efectua controlul și expertiza calității principiilor de diagnosticare și tratament, realizate atât de medicii curanți, cât și de către secțiile unității sanitare sau unitatea sanitară în întregime, prezentând conducerii acestei unități informațiile și propunerile corespunzătoare.

CMC sancționează prelungirea concediului medical în corespundere cu „Instrucțiunea cu privire la modul de acordare a concediului medical în Republica Moldova”.

CMC ia decizia de îndrumare a bolnavilor și invalizilor la organele de expertiză medicală a vitalității în vederea expertizei sau reexpertizei pentru:

- încadrarea în invaliditate sau sancționarea prelungirii concediului medical;
- determinarea (în procente) gradului de reducere a capacității de muncă în urma accidentelor de muncă, anumite prescripții legate de procesul de muncă;
- reexaminarea invalizilor;

- evaluarea condițiilor de trai și a necesității în ajutor social pentru invalizi;
- examinare cu scop consultativ;
- determinarea cauzei decesului capului familiei în urma accidentului de muncă, bolii profesionale sau acțiunilor de luptă în timp de conflicte militare și în alte cazuri ce necesită stabilirea pensiei și a despăgubirilor pentru membrii familiei defunctului;
- acordarea de ajutor cetățenilor la perfecționarea documentelor necesare pentru efectuarea expertizei medicale.

CMC de la Instituțiile Sanitare Publice pentru copii efectuează încadrarea în invaliditate a copiilor sub 16 ani în conformitate cu „Lista bolilor și a stărilor patologice pentru care se acordă dreptul la pensii sociale pentru copiii invalizi din copilărie până la vârsta de 16 ani în Republica Moldova”, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova.

CMC analizează desfășurarea și eficiența reabilitării medicale, contribuie la elaborarea programelor individuale de reabilitare medico-socială a bolnavilor și invalizilor.

CMC eliberează concluzii medicale în modul stabilit de lege privind:

- necesitatea transferării lor, pe motiv de sănătate, temporar sau permanent, la o muncă mai ușoară sau altă muncă cu condiții inofensive, ținând cont de calificarea bolnavului;
- necesitatea transferării de la locurile de muncă în condiții nocive a minorilor și femeilor gravide;
- necesitatea transferării la munci ce ar corespunde stării lor de sănătate a persoanelor cu activitate vitală redusă, dar care nu necesită concediu medical și n-au indicațiile respective pentru a fi trimise la expertiza medicală a vitalității;
- necesitatea transferării provizorii la alt lucru pe motive de carantină a purtătorilor de germeni patogeni ai bolilor infecțioase (în comun cu Centrul de Medicină Preventivă);
- necesitatea acordării concediului academic pe motive de sănătate sau transferării la altă facultate a studenților din instituțiile de învățământ superior, colegii, licee, școli etc.;
- eliberarea de la examenele de promovare și de admitere a elevilor din școlile de cultură generală (licee etc.);
- posibilitatea plecării persoanelor solicitante și a membrilor familiilor lor peste hotare, conform stării de sănătate;
- indicațiile medicale pentru tratamentul balneo-sanatorial;
- indicațiile medicale pentru întreruperea gravidității în termene tardive;
- dreptul de acordare a spațiului locativ sau separat în legătură cu starea de sănătate;
- eliberarea de la lucru pentru îngrijirea unui bolnav sau a copilului de către un membru al familiei;
- starea sănătății șomerilor.

CMC propagă cunoștințele și practica expertizei medicale a vitalității printre cadrele medicale, analizează greșelile la trimiterea bolnavilor la expertiza medicală a vitalității, precum și cazurile de divergență dintre propriile decizii și cele ale Consiliului de expertiză medicală a vitalității.

Consiliul Medical Consultativ examinează:

- toate cazurile de încălcare a legislației privind acordarea concediului medical;
- plângerile privind acțiunile medicilor legate de acordarea concediului medical;
- plângerile privind acțiunile medicilor în procesul acordării asistenței medicale.

Rezultatele examinării bolnavilor și deciziile Consiliului Medical Consultativ se înregistrează în documentele primare medicale ale pacientului, precum și într-un registru special.

24.3. REDUCEREA VITALITĂȚII TEMPORARE

Boala este o stare în care individul nu-și poate exercita funcțiile și obligațiile obișnuite și nu este în stare să-și realizeze în mod normal atribuțiile sale sociale în urma dereglării structurii anatomice și a funcțiilor psiho-fiziologice.

Dereglarea funcțiilor organismului determină scăderea vitalității. Prin reducerea vitalității se înțelege orice limitare sau lipsă a capacităților de activitate într-un cadru considerat normal pentru om.

Reducerea vitalității poate fi temporară și permanentă.

Expertiza vitalității temporare se bazează pe următoarele principii:

– Concediul medical se acordă de către medicul de familie, precum și de cei ai unităților sanitare ce se subordonează altor departamente de pe teritoriul Republicii Moldova.

– Medicul curant are dreptul să acorde de unul singur concediu medical pe toată perioada cât durează restabilirea vitalității. Durata concediului medical se determină în conformitate cu instrucțiunea nr. 175 din 09.06.2005 privind limitele concediului medical în caz de boală sau traumă, aprobată de Ministerul Sănătății.

– Certificatul se eliberează salariaților și ucenicilor asigurați din mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat.

– Certificatul pentru maternitate se eliberează femeilor salariate, ucenicilor și soțiilor aflate la întreținerea salariaților.

Certificatul se eliberează și în cazurile în care incapacitatea temporară de muncă a survenit în timpul concediului de odihnă anual, în perioada de probă sau în ziua concedierii.

Acordarea concediului medical se confirmă prin eliberarea certificatului de concediu medical de forma aprobată de către Ministrul Sănătății. Concediul medical se acordă în zile calendaristice.

Persoanelor neîncadrate în muncă nu li se eliberează certificat de concediu medical cu excepția șomerilor care beneficiază de ajutor de șomaj.

24.4. TIPURILE DE CONCEDIU MEDICAL

24.4.1. CONCEDIU MEDICAL ÎN CAZ DE BOALĂ SAU TRAUMATISM

„Certificatul” se eliberează numai în cazurile, în care salariatul sau ucenicul (asiguratul), în urma unor boli, traumatisme sau altor cauze, pierde temporar capacitatea de a exercita funcțiile și obligațiunile de serviciu.

În toate cazurile, eliberarea și prelungirea „Certificatului” se argumentează prin existența în documentația medicală primară a înscrierilor, care confirmă incapacitatea temporară de muncă a pacientului: datele examenului clinic; rezultatele investigațiilor de laborator și instrumentale, consultațiile medicilor specialiști de profil, efectuate după caz, inclusiv în dinamică (conform standardelor medicale).

La eliberare și prelungirea „Certificatului” se va ține cont de nivelul dereglărilor funcționale, caracterul și evoluția maladiei, inclusiv rezultatele evaluării nivelului efortului fizic și neuro-psihic corespunzător funcției ocupate de salariat, modului de organizare a locului de lucru, precum și de alți factori sociali și profesionali, ce influențează capacitatea de muncă și (sau) agravează starea sănătății salariatului.

În condiții de tratament ambulatoriu „Certificatul” se eliberează din ziua în care asiguratul se adresează la instituția medico-sanitară și este stabilită incapacitatea temporară de muncă.

În condiții de tratament ambulatoriu, „Certificatul” se eliberează de către medicul de familie, iar în cazurile de traumatism și în unele cazuri justificate din punct de vedere medical, certificatul poate fi eliberat de către medicul specialist de profil din instituția medico-sanitară publică din unitatea administrativ-teritorială în raza de deservire a căreia își are domiciliul bolnavul.

„Certificatul” pentru caz de boală sau traumatism (inclusiv traumatismul habitual) se eliberează bolnavului pe toată perioada tratamentului, până la restabilirea capacității de muncă, însă cel mult pentru 180 de zile pe parcursul unui an calendaristic.

După expirarea a 120 de zile calendaristice de incapacitate temporară de muncă, bolnavul este trimis la Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității, pentru aprecierea gradului de pierdere a capacității de muncă, dacă există datele necesare, și pentru obținerea deciziei privind prelungirea concediului sau reluarea activității de muncă.

„Certificatul” poate fi prelungit peste 120 de zile calendaristice în temeiul avizului Consiliului de Expertiză Medicală a Vitalității pe un termen de cel mult 60 de zile calendaristice.

După expirarea a 180 de zile calendaristice, dacă există motive întemeiate privind posibilitatea recuperării, evitării stabilirii gradului de invaliditate și menținerii capacității de muncă a asiguratului, bolnavii sunt trimiși la Consiliul de Expertiză Medicală a Vitalității pentru obținerea deciziei privind prelungirea „Certificatului”.

Prelungirea „Certificatului” peste 180 de zile calendaristice poate fi efectuată în temeiul avizului Consiliului de Expertiză Medicală a Vitalității, pentru cel mult 30 de zile calendaristice, în funcție de evoluția cazului și de rezultatele acțiunilor de recuperare.

În caz de îmbolnăvire de tuberculoză, SIDA și cancer de orice tip, „Certificatul” se prelungeste cu respectarea cerințelor privind prelungirea lui și cu avizarea Consiliului de Expertiză Medicală a Vitalității. Durata lui este de cel mult un an pe parcursul ultimilor 2 ani.

„Certificatul” pentru incapacitatea temporară de muncă în legătură cu sarcina se eliberează conform indicațiilor medicale pe toată durata incapacității temporare de muncă, fără restricții.

Medicul de familie are dreptul să elibereze de unul singur „Certificat” pe o perioadă de 3 zile calendaristice, iar în total pe o perioadă de cel mult 6 zile calen-

daristice, iar în caz de boli infecțioase medicul de familie are dreptul să elibereze certificat de concediu medical simultan pentru o perioadă până la 5 zile calendaristice.

După 6 zile calendaristice „Certificatul” poate fi prelungit numai prin decizia Consiliului Medical Consultativ pe o perioadă până la 10 zile calendaristice, cu durata totală până la 30 de zile calendaristice. Peste 30 de zile calendaristice certificatul poate fi prelungit, cu respectarea cerințelor menționate și numai prin decizia Consiliului Medical Consultativ al instituției medico-sanitare.

În instituțiile medico-sanitare cu un singur medic de familie, acesta are dreptul să elibereze „Certificatul”, în modul stabilit, pentru 6 zile calendaristice, și poate să prelungească „Certificatul” de unul singur pe o perioadă de încă până la 6 zile calendaristice, cu respectarea cerințelor prezentei instrucțiuni.

Persoanelor angajate conform contractului individual de muncă pe o durată determinată, inclusiv celor angajați la lucrări sezoniere și șomerilor care primesc indemnizații de șomaj, li se eliberează „Certificat” pe durata de cel mult 30 de zile pe parcursul unui an calendaristic.

În cazul în care în următoarele 3 zile după restabilirea capacității de muncă a persoanei, care s-a aflat în concediu medical din motivul unei maladii, se constată incapacitate temporară de muncă, în urma aceleiași sau altei maladii, eliberarea unui nou certificat se efectuează numai prin decizia Consiliului Medical Consultativ.

Medicul de familie are dreptul să elibereze în modul stabilit „Certificat” și pentru perioada examenului de laborator, precizării sau confirmării diagnosticului, precum și pentru ședințele de fizioterapie, radioterapie etc., dacă aceste examene sau proceduri nu pot fi efectuate în afara orelor de program ale persoanei în cauză.

Pacienților, care necesită consultații, investigații în instituțiile medico-sanitare publice republicane (ftiziopneumologie, psihoneurologie, oncologie, dermatovenerologie etc.), li se eliberează „Certificat” pe un termen de până la 3 zile calendaristice, iar în caz de necesitate „Certificatul” se prelungește, în modul stabilit în baza extrasului (formularul nr. 027/e), eliberat de către instituția medico-sanitară publică republicană, care confirmă aflarea pacientului la investigații și consultații.

În cazul în care boala a survenit la locul de muncă, în afara locului de trai sau în deplasare de serviciu în altă localitate, se permite eliberarea certificatului pentru tratament în condiții de ambulatoriu de către medicul de familie la care este arondată această întreprindere prin decizia Consiliului Medical Consultativ pe un termen de până la 3 zile calendaristice, perioada în care pacientul se va prezenta la medicul de familie în lista căruia este înregistrat, pentru efectuarea expertizei incapacității temporare de muncă, în modul stabilit.

Dacă bolnavul apelează la o instituție medico-sanitară (în caz de îmbolnăviri acute sau traumatism), deservită de un lucrător medical cu studii medii, lui i se acordă asistență medicală și i se eliberează un bilet de trimitere (formularul nr. 027/e) pe care se aplică ștampila instituției medico-sanitare cu recomandăția de a se adresa imediat sau a doua zi medicului de familie. În biletul de trimitere se face o descriere succintă a caracterului bolii sau traumatismului și se indică data și ora eliberării documentului. Medicul de familie, constatând incapacitatea temporară de muncă, eliberează persoanei în cauză un „Certificat” din data înregistrată în biletul de trimitere al pacientului. Dacă medicul de familie constată că persoana respectivă

este aptă de muncă, certificatul nu se eliberează, iar biletul de trimitere se restituie, indicându-se ora sosirii și plecării ei.

În cazuri de traumatism sau intoxicație, medicul care eliberează certificatul descrie în documentația medicală primară de formă stabilită circumstanțele în care s-a produs traumatismul sau intoxicația (accident de muncă, pe stradă, la domiciliu etc.).

Dacă incapacitatea temporară de muncă a survenit în urma abuzului de alcool sau a acțiunilor comise în stare de ebrietate (traumatisme, psihoză alcoolică, delirium tremens, alcoolism cronic, consum de droguri sau substanțe toxice etc.), pacientului i se eliberează certificat pe toată perioada tratamentului ambulatoriu sau în spital. În certificat medicul indică boala și cauzele apariției ei: stare de ebrietate sau acțiunile comise în această stare, abuzul de alcool (traumatism, psihoză, delirium tremens, alcoolism cronic, consum de droguri sau substanțe toxice).

În condiții de tratament spitalicesc certificatul se eliberează de către instituțiile medico-sanitare pentru toată perioada de tratament în spital.

În cazurile, când bolnavul tratat ambulatoriu este trimis pentru prelungirea tratamentului în spital, pe „Certificatul” pentru tratament ambulatoriu se indică „prelungeste tratamentul” și în spital se completează un alt formular de certificat, cu indicarea numărului, seriei certificatului precedent și numărului de zile cu incapacitate temporară de muncă din certificatul precedent.

La externate „Certificatul” poate fi prelungit pe un termen de până la 3 zile calendaristice, termen, în care pacientul se va prezenta la medicul de familie pentru continuarea tratamentului în condiții de ambulatoriu și prelungirea sau închiderea. În cazul în care există indicații medicale pentru prelungirea certificatului, pe certificatul eliberat în spital se face înscrierea „prelungeste tratamentul” și se eliberează în condiții de tratament ambulatoriu un alt formular de „Certificat”, cu indicarea numărului, seriei certificatului precedent și numărului de zile cu incapacitate temporară de muncă din certificatul precedent.

Persoanelor străine, aflate în deplasare de serviciu, ospeție etc., „Certificatul” se eliberează în baze generale, prin decizia conducătorului instituției medico-sanitare, confirmat prin ștampila instituției medico-sanitare.

24.4.2. CONCEDIU MEDICAL PENTRU ÎNGRIJIREA BOLNAVULUI

În cazul tratamentului în condiții de ambulatoriu certificatul pentru îngrijirea copilului bolnav în vârstă de până la 7 ani și pentru îngrijirea copilului cu handicap până la 16 ani cu afecțiuni intercurente se eliberează mamei sau tatălui pe o perioadă ce nu depășește 14 zile calendaristice.

Pentru îngrijirea copilului bolnav certificatul se eliberează și altui membru al familiei (bunicii, bunelului, altor membri al familiei încadrați în muncă, tutorelui sau curatorului), dacă din anumite motive întemeiate, confirmate documentar, mama sau tata nu poate îngriji (în caz de boală, absență temporară, decădere din drepturile părintești etc.).

Dacă copilul bolnav necesită îngrijire după încheierea certificatului, pentru perioada ce depășește durata certificatului, prin intermediul Consiliului Medical Consultativ se eliberează un certificat de formă stabilă, care confirmă necesitatea îngrijirii copilului bolnav.

Dacă în familie sunt câțiva copii care s-au îmbolnăvit consecutiv, certificatul se eliberează mamei sau unui alt membru al familiei pentru fiecare caz concret aparte conform prevederilor prezentei instrucțiuni. Când doi sau mai mulți copii se îmbolnăvesc concomitent, pentru îngrijirea lor se eliberează un singur certificat de concediu medical.

În cazul când copilul suferă de boli contagioase sau este imobilizat într-un aparat gipsat ori este supus unor intervenții chirurgicale etc, durata prelungirii certificatului se stabilește de către Consiliul Medical Consultativ al instituției medico-sanitare, conform indicațiilor medicale pentru îngrijirea copilului bolnav în cazul bolii respective.

Pentru îngrijirea copilului bolnav în vârstă de până la 3 ani certificatul se eliberează de preferință mamei, indiferent de faptul dacă există un alt membru al familiei care l-ar putea îngriji.

În cazul tratamentului în spital al copilului în vârstă de până la 7 ani, precum și al copilului cu handicap în vârstă de până la 16 ani, conform concluziei consiliului medical, mamei i se eliberează certificat pe întreaga perioadă în care copilul bolnav necesită îngrijire, dar nu mai mult de 30 de zile calendaristice. Dacă mama nu poate îngriji copilul, certificatul pentru îngrijirea copilului bolnav aflat în spital se eliberează altui membru al familiei care îl îngrijește (tatălui, bunicii, bunelului, altor membri al familiei încadrați în muncă, tutorelui sau curatorului).

„Certificatul” se eliberează, prin decizia Consiliului Medical Consultativ, unuia dintre părinți sau tutorelui (curatorului), care se ocupă de îngrijirea și educația copilului cu handicap în vârstă de până la 16 ani, pe toată perioada aflării acestuia în tratament balneo-sanatorial (inclusiv durata călătoriei tur-retur), dar nu mai mult de 30 de zile calendaristice.

24.4.3. CONCEDIU MEDICAL ÎN CAZ DE CARANTINĂ

Dacă serviciul sanitaro-epidemiologic, în scopul prevenirii îmbolnăvirilor, propune suspendarea temporară din funcție a salariaților care au fost în contact cu persoane cu boli contagioase, certificatul se eliberează în modul stabilit de către medicul de familie, conform indicațiilor medicale și epidemiologice.

24.4.4. CONCEDIU MEDICAL ÎN LEGĂTURĂ CU TRANSFERUL DE SERVICIU

Dacă salariatul, în urma unui accident de muncă sau unei boli profesionale, este transferat temporar, în conformitate cu prevederile legislației, la altă muncă, certificatul se eliberează în baze generale prevăzute de prezenta instrucțiune.

24.4.5. CONCEDIU MEDICAL PENTRU TRATAMENT BALNEO-SANATORIAL

„Certificatul” pentru tratament balneo-sanatorial se eliberează în cazul când concediul de odihnă anual și cel suplimentar ale salariatului nu sunt suficiente pentru efectuarea tratamentului deplin și deplasarea tur-retur.

„Certificatul” se eliberează numai pentru zilele ce depășesc durata concediului de odihnă anual și suplimentar. La stabilirea duratei deplasării se va lua în con-

siderare călătoria cu mijlocul de transport cel mai des utilizat în localitatea și pe trasele respective.

În cazul în care bolnavul de tuberculoză nu are dreptul la concediu de odihnă anual, deoarece nu a acumulat vechimea necesară pentru acordarea concediului corespunzător, „Certificatul” pentru tratamentul balneo-sanatorial se eliberează fără a se lua în considerare durata concediului de odihnă anual. Dacă, pe parcursul unui an calendaristic bolnavul de tuberculoză este trimis de mai multe ori la tratament sanatorial, certificatul se eliberează fără a se ține cont de concediul de odihnă anual, care a fost luat în calcul anterior.

Dacă bolnavul este trimis pentru tratament recuperator în sanatoriu, nemijlocit din secțiile spitalicești după ce a suportat un infarct miocardic sau o intervenție chirurgicală (șuntare aortocoronariană, anevrism al aortei, ulcer stomacal sau duodenal, colecistită calculoasă etc.), se eliberează certificat pe toată perioada aflării lui în spital, iar prelungirea ulterioară a certificatului o efectuează medicul curant în comun cu medicul-șef al stațiunii balneo-sanatoriale pe întreaga durată a tratamentului balneo-sanatorial, ținând cont de timpul necesar pentru deplasarea până la locul de trai.

Certificatul pentru tratamentul balneo-sanatorial este eliberat de către medicul de familie, prin decizia Consiliului Medical Consultativ până la data plecării la sanatoriu.

Solicitantul certificatului trebuie să prezinte:

- biletul de tratament balneo-sanatorial;
- adeverința din partea administrației privind durata concediului de odihnă anual și celui suplimentar.

24.4.6. CONCEDIU MEDICAL PENTRU PROTEZARE

Pentru salariații aflați în spital în legătură cu protezarea ortopedică certificatul se eliberează pe toată perioada de aflare în spital.

24.4.7. CONCEDIU DE MATERNITATE

Femeilor salariate și ucenicilor, soțiilor aflate la întreținerea salariaților certificatul pentru concediul de maternitate este eliberat de către medicul de familie. Faptul că soția se află la întreținerea salariatului se confirmă prin prezentarea actului de identitate al soției și adeverinței de căsătorie.

„Certificatul” pentru concediu de maternitate se eliberează o singură dată, începând cu a 30-a săptămână de gestație, prin decizia Consiliului Medical Consultativ, pe o durată de 126 de zile calendaristice și include concediul prenatal, cu o durată de 70 de zile calendaristice și concediul postnatal cu o durată de 56 de zile calendaristice.

În cazul nașterilor complicate sau nașterii a doi sau mai mulți copii se eliberează suplimentar un alt certificat pentru concediu de maternitate, cu durata de 14 zile calendaristice. În aceste situații certificatul este eliberat de către medicul de familie, prin decizia Consiliului Medical Consultativ, în baza consemnării nașterii complicate sau multipare în documentația medicală primară de formă stabilită, completată de instituția medico-sanitară, unde a avut loc nașterea.

În cazul, în care femeile salariate și ucenicele lor, soțiile aflate la întreținerea salariaților se adresează pentru primirea certificatului de concediu de maternitate cu întârziere din motive întemeiate, la prezentarea actelor respective și prin decizia conducătorului instituției medico-sanitare, certificatul pentru concediu de maternitate se eliberează pentru perioadele prenatală și postnatală integral, conform prezentului punct.

În cazul în care copilul se naște mort sau moare în perioada concediului postnatal, certificatul pentru concediu de maternitate se eliberează pentru perioada stabilită în punctul 42 al prezentei instrucțiuni.

Dacă nașterea s-a produs când sarcina era în perioada de gestație de 22 de săptămâni și mai mult, dar nu a atins termenul de gestație de 30 de săptămâni și s-a născut un copil viu, inclusiv în cazul în care copilul a supraviețuit peste perioada neonatală precoce, certificatul pentru concediu de maternitate se eliberează de către instituția medico-sanitară, unde a avut loc nașterea, pe o durată de 140 de zile calendaristice, iar în cazul în care copilul s-a născut mort sau moare în perioada neonatală precoce, certificatul pentru concediu de maternitate se eliberează pe o durată de 70 de zile calendaristice.

Femeilor, care au plecat, în timpul concediului de maternitate, în alte localități și care au suportat nașteri însoțite de complicații sau nașteri multipare, li se eliberează suplimentar un alt certificat pentru concediu de maternitate cu durata de 14 zile calendaristice, de către medicul de familie, prin decizia Consiliului Medical Consultativ, în baza consemnării nașterii complicate sau multipare în documentația medicală primară de formă stabilită, completată de instituția medico-sanitară unde a avut loc nașterea, confirmată prin semnătura conducătorului și parafa instituției medico-sanitare.

Dacă sarcina a survenit în timp ce femeia se află în concediu parțial plătit sau în concediu suplimentar fără plată pentru îngrijirea copilului, certificatul pentru concediu de maternitate se eliberează pentru perioada prenatală și postnatală integral.

Certificatul pentru concediu de maternitate pentru salariații care au adoptat copii nou-născuți sau i-au luat sub tutelă se eliberează de către medicul de familie, prin decizia Consiliului Medical Consultativ în baza actelor care confirmă cazul respectiv.

Salariatului, care a adoptat un copil nou-născut sau l-a luat sub tutelă nemijlocit din maternitate, i se eliberează certificatul pentru concediu de maternitate din ziua adopției (luării sub tutelă) și până la expirarea a 56 de zile calendaristice din ziua nașterii copilului (în caz de adopție a doi sau mai mulți copii concomitent – 70 de zile calendaristice) în baza actelor respective.

În cazul întreruperii sarcinii certificatul se eliberează în baze generale în întreaga perioadă a incapacității temporare de muncă.

24.5. MODUL DE PĂSTRARE, EVIDENȚĂ ȘI COMPLETARE A „CERTIFICATULUI”

Certificatul constituie un document de ordin statistic, financiar, social și juridic. Formularele certificatelor sunt păstrate de către contabilitatea instituției medico-sanitare, în calitate de formulare de evidență strictă.

Înscrierile în certificat se efectuează cu scris citeț, prescurtat și abreviaturi nu se admit. Certificatul se păstrează în instituția medicală pe tot parcursul incapacității temporare de muncă a pacientului. La închiderea certificatului în partea dreaptă de sus a acestuia se înscrie cifra maladiei, conform instrucțiunilor Ministerului Sănătății. La eliberarea certificatelor, în caz de îmbolnăvire de tuberculoză, SIDA, cancer de orice tip, alăturat cifrului maladiei se înscrie „100%”, confirmat prin ștampilă.

Actele, ce confirmă incapacitatea temporară de muncă a cetățenilor Moldovei aflați temporar în străinătate în interes de serviciu sau personal, pot fi înlocuite cu certificat de model național, prin decizia Consiliului Medical Consultativ al instituției medico-sanitare, unde activează medicul de familie al salariatului, confirmat prin semnătura conducătorului și ștampila instituției medico-sanitare.

Pentru ca salariatul să poată primi indemnizația, la cererea acestuia, medicul îi poate elibera certificatul înainte de a termina tratamentul, prelungindu-i concediul medical pe un alt formular de certificat.

În cazul eliberării unui nou certificat, în partea de sus a acestuia se indică numărul, seria certificatului anterior și numărul total de zile cu incapacitate temporară de muncă din certificatul de concediu medical anterior, iar în partea de jos a certificatului eliberat salariatului se înscrie „prelungeste tratamentul” și se indică numărul și seria certificatului nou.

În caz de pierdere a certificatului, instituția medico-sanitară care l-a eliberat, prin decizia Consiliului Medical Consultativ al instituției medico-sanitare, eliberează un duplicat, în temeiul demersului în scris al agentului economic/cererii persoanei care a pierdut certificatul.

În cazul deteriorării certificatului, instituția medico-sanitară, care l-a eliberat, prin decizia Consiliului Medical Consultativ al instituției medico-sanitare eliberează un duplicat în temeiul cererii în scris a persoanei căreia îi aparține acest certificat. Certificatul deteriorat se anexează la cotorul respectiv pentru păstrare ulterioară. În ambele cazuri, pe formularul-duplicat se efectuează inscripția „Duplicat”, care se confirmă prin aplicarea parafei instituției medico-sanitare, iar în documentația medicală primară se face menținerea corespunzătoare.

Formularele certificatelor nedistribuite și deteriorate se nimicesc la finele anului prin ardere, după întocmirea actului respectiv, care se păstrează împreună cu cotoarele certificatelor. Cotoarele certificatelor de concediu medical se păstrează în instituția medico-sanitară pe parcursul a 5 ani, apoi se nimicesc prin ardere.

24.6. REDUCEREA PERMANENTĂ A VITALITĂȚII (INVALIDITATEA)

24.6.1. ORDINEA DE ADRESARE LA CONSILIUL DE EXPERTIZĂ MEDICALĂ A VITALITĂȚII

Cetățenii Republicii Moldova sunt trimiși spre expertizare în cadrul consiliilor primare de expertiză medicală a vitalității de către consiliile medicale consultative din instituția medico-sanitară, prin fișa de trimitere (formularul nr. 088/e), aproba-

tă de Ministerul Sănătății. Cetățeanul fără viză de reședință este primit de către consiliile de expertiză medicală a vitalității în baza fișei de trimitere (formularul nr. 088/e) și a fișei de trimitere a casei teritoriale de asigurări sociale.

La expertizarea în cadrul consiliilor primare de expertiză medicală a vitalității, cetățeanul este trimis de către consiliul medical consultativ al instituției medico-sanitare numai după aplicarea măsurilor adecvate de diagnosticare, tratament și reabilitare, în cazul în care sunt prezenți indicii evidenți de dereglări funcționale ale organismului, cauzele bolilor, de consecințele unor traumatisme și deficiențe.

În fișa de trimitere sunt indicate datele despre starea sănătății persoanei supuse expertizării, care reflectă gradul de reducere a funcționalității organelor, sistemelor de organe și a întregului organism, precum și rezultatele măsurilor de tratament și reabilitare. Termenul de valabilitate a fișei de trimitere este de 30 de zile calendaristice.

24.6.2. PROCEDURA DE EFECTUARE A EXPERTIZEI MEDICALE A VITALITĂȚII

Expertiza medicală a vitalității este efectuată în baza cererii în scris a persoanei respective sau a reprezentantului ei legal, adresată președintelui consiliului primar de expertiză medicală a vitalității respectiv.

La cerere se anexează fișa de trimitere la consiliile de expertiză medicală a vitalității pentru expertizare (formularul nr. 088/e).

Consiliul primar teritorial de expertiză medicală a vitalității este constituit din trei medici: chirurg, terapeut, neurolog. În cazuri dificile, expertizarea se va efectua în comun cu specialiștii consiliilor de expertiză medicală a vitalității de nivel republican.

La stabilirea invalidității se ține cont de următorii factori clinici, psihologici, sociali, habituali și profesionali:

- caracterul bolii și consecințele ei;
- gradul de dereglare a funcției;
- eficacitatea tratamentului și a măsurilor de reabilitare;
- starea mecanismelor compensatorii;
- prognosticul clinic și de muncă;
- posibilitatea acordării unui complex de măsuri de asistență socială;
- condițiile concrete și caracterul muncii;
- nivelul pregătirii profesionale;
- vârsta etc.

În toate cazurile, indiferent de caracterul bolii sau al defectului anatomic, consiliile de expertiză medicală a vitalității efectuează un control complex clinic și funcțional al tuturor sistemelor organismului bolnavului.

În scopul obiectivizării stării de sănătate și a gradului de adaptare socială se analizează datele controlului de laborator și paraclinic, precum și datele anamnezei. Se acordă o deosebită atenție particularităților individuale ale bolnavului, posibilităților lui de adaptare socială. Expertiza medicală se bazează pe principiile umanismului și deontologiei.

Decizia de stabilire a invalidității include recomandări privind reabilitarea medicală și profesională.

24.6.3. CRITERIILE DE STABILIRE A INVALIDITĂȚII

Drept criterii de bază pentru stabilirea invalidității servește gradul de reducere a capacităților vitale ale organismului, determinată de boli sau deficiențe anatomice, cum sunt capacitățile:

- de autodeservire;
- intelectualitate și de comportament;
- de comunicare (vedere, auz, vorbire);
- locomotorii, de aptitudine a corpului și de dexteritate;
- de adaptare situațională;
- de participare la activitatea socială și profesională.

Diminuarea sau pierderea capacităților vitale pot fi evaluate după următoarele grade de severitate, care pot servi ca bază pentru stabilirea invalidității:

- reducerea capacităților vitale de grad mediu (25-49%);
- reducerea capacităților vitale de grad accentuat (50-74%);
- reducerea capacităților vitale de grad sever sau pierderea lor totală (75-100%).

Conform normelor internaționale unanim recunoscute, invaliditatea se stabilește atunci când infirmitatea depășește 25%.

Gradul de reducere a vitalității se determină în conformitate cu „Tabelul procentual privind aprecierea gradului de reducere a vitalității cauzate de dereglări morfofuncționale și organospecifice ca urmare a bolilor, traumatismelor și altor stări patologice”.

Reducerea de grad mediu a capacităților vitale de autodeservire, intelectuale și de comportament, de comunicare, locomotorii, de aptitudine a corpului și de dexteritate, de adaptare situațională, de participare la activitatea socială și profesională corespunde invalidității încadrate în limitele de 25 și până la 49 la sută, cu următoarele cote procentuale: 25, 30, 40 și 45.

Reducerea de grad accentuat a capacităților vitale de autodeservire, intelectuale și de comportament, de comunicare, locomotorii, de aptitudine a corpului și de dexteritate, de adaptare situațională, de participare la activitatea socială și profesională corespunde invalidității încadrate în limitele de 50 și până la 74 la sută, cu următoarele cote procentuale: 50, 55, 60, 65 și 70.

Reducerea de grad sever a capacităților vitale de autodeservire, intelectuale și de comportament, de comunicare, locomotorii, de aptitudine a corpului și de dexteritate, de adaptare situațională, de participare la activitatea socială și profesională corespunde invalidității încadrate în limitele de la 75 la sută și mai mult cu următoarele cote procentuale: 75, 80, 85, 90, 95 și 100.

24.6.4. CAUZELE INVALIDITĂȚII

Odată cu stabilirea gradului de reducere a vitalității consiliile de expertiză medicală a vitalității sunt obligate să stabilească cauza invalidității, condițiile biologice și sociale care au dus la invaliditate. Factorii sociali care au condiționat invaliditatea trebuie să fie justificați juridic prin actele respective.

Consiliile de expertiză medicală a vitalității pot stabili următoarele cauze de încadrare în invaliditate:

- invaliditate de boală obișnuită;
- invaliditate de accidente de muncă;
- invaliditate de boală profesională;
- invaliditate din copilărie;
- invaliditate de sindromul „Cernobâl”;
- invaliditate legată de serviciul militar.

Invaliditatea de boală obișnuită este cauzată de oricare altă suferință care nu este specificată mai sus.

Invaliditatea de accident de muncă este determinată de accidentul survenit în timpul exercitării obligațiilor de muncă (inclusiv în deplasare) sau în timpul efectuării unor acțiuni în interesul întreprinderii sau instituției; în drum spre casă sau spre locul de muncă; în timpul practicii de producție pe teritoriul întreprinderii, instituției sau în alt loc în timpul orelor de lucru, inclusiv în secții; în timpul necesar pentru aducerea în ordine a locului de muncă până la începutul sau după sfârșitul programului de lucru; în apropierea întreprinderii, instituției sau în alt loc de muncă în timpul orelor de lucru, inclusiv în pauzele stabilite, dacă aflarea acolo nu contravenea regulamentului de muncă; în timpul executării acțiunilor de salvare a unei vieți omenești, de ocrotire a proprietății statului, de menținere a ordinii publice, în legătură cu îndeplinirea funcțiilor de donator de sânge.

Invaliditatea de boală profesională poate fi stabilită în urma unei boli cauzate de influența sistematică a factorilor nocivi caracteristici profesiei date sau din cauza condițiilor de muncă caracteristice unei sau altei ramuri de producție. La stabilirea invalidității de boală profesională consiliile de expertiză medicală a vitalității se conduc de „Lista bolilor profesionale” și instrucțiunea privind aplicarea acestei liste. La biletul de îndreptare a bolnavilor în cauză la consiliul de expertiză medicală a vitalității se anexează în mod obligatoriu concluzia medicului specialist în bolile profesionale al unității sanitare respective.

Invaliditatea din copilărie este stabilită în urma unei boli sau infirmități care au survenit până la împlinirea vârstei de 16 ani, iar pentru cei încadrați în învățământ (elevi, studenți) – până la împlinirea vârstei de 18 ani.

Invaliditatea de sindromul „Cernobâl” este stabilită persoanelor care au participat la lichidarea consecințelor avariei de la Cernobâl sau care ulterior au fost supuse radiației pe teritoriile poluate cu substanțe radioactive.

Invaliditatea din armată este stabilită militarilor în rezervă în urma:

- rănirii (contuzionării, accidentării) pe front sau în timpul exercitării funcțiilor legate de serviciul militar;
- bolilor căpătate pe front etc.
- Militarilor în rezervă invaliditatea din armată se stabilește, dacă ea a apărut:
  - în perioada serviciului militar;
  - într-un termen de trei luni de la demobilizare;
  - peste trei luni de la demobilizare în urma rănirii, contuzionării, accidentării, bolii, care au survenit în perioada serviciului militar, fiind confirmate prin probele respective.
- Invaliditatea survenită în timpul aflării pe front se stabilește în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova, precum și cu instrucțiunile respective.

24.6.5. TERMENUL INVALIDITĂȚII

Data stabilirii invalidității se consideră ziua în care cererea, fișa de trimitere (formularul nr. 088/e) și alte documente ale pacientului au fost depuse la consiliul primar de expertiză medicală a vitalității. Persoanelor care se adresează prima dată invaliditatea li se determină pe un termen de un an.

Reexpertizarea periodică a invalizilor se face în scopul verificării eficienței tratamentului și a măsurilor de reabilitare, precum și pentru a identifica schimbările în semnele invalidității și a gradului de reducere a capacităților.

Invaliditatea se stabilește fără a se indica termenul de reexpertizare, conform Listei defectelor și bolilor ce servesc drept bază pentru determinarea invalidității fără indicarea termenului reexpertizării, aprobată de către Ministerul Sănătății.

Reexpertizarea persoanelor încadrate în grade de invaliditate cu termen nelimitat se efectuează la cererea acestora și ca măsură de control de către Consiliul Republican de expertiză medicală a vitalității.

Reexpertizarea persoanelor încadrate în grade de invaliditate înainte de termenul prevăzut se efectuează la cererea acestora sau la inițiativa consiliilor de expertiză medicală a vitalității, atunci când există motive întemeiate, dar cel mult cu 2 luni înainte de expirarea termenului de invaliditate.

În cazul depistării unor încălcări ale prezentei Instrucțiuni, Consiliul superior unit are dreptul de a suspenda, în modul stabilit, decizia consiliilor de expertiză medicală a vitalității și de a efectua reexpertizarea pacientului, antrenând specialiștii necesari.

24.6.6. TIPURILE DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Consiliile de expertiză medicală a vitalității efectuează expertizarea și reexpertizarea pacienților pentru a recomanda următoarele tipuri de asistență socială, de care beneficiază invalizii în conformitate cu legislația în vigoare:

- îngrijire permanentă din partea altei persoane;
- reabilitare medico-socială;
- asigurarea cu mijloace de deplasare (automobile, fotolii rulante, cărucioare).

Concluziile privind necesitatea acordării asistenței sociale se adoptă de către consiliile de expertiză medicală a vitalității în conformitate cu „Lista bolilor și consecințelor traumatismelor și defectelor anatomice care implică necesitatea acordării diverselor tipuri de asistență socială”, aprobată de Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii.